

VENDIM
Nr. 27, datë 24.6.3013

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vladimir Kristo	Anëtar i	“	“
Xhezair Zaganjori	Anëtar i	“	“
Vitore Tusha	Anëtare e	“	“
Sokol Berberi	Anëtar i	“	“
Admir Thanza	Anëtar i	“	“
Fatmir Hoxha	Anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	Anëtare e	“	“

me sekretare Brunilda Bara, në datën 15.1.2013 mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr. 52/25 Akti, që i përket:

KËRKUES: Shoqëria “SIGAL UNIQA GROUP AUSTRIA” sh.a., përfaqësuar nga avokatët Thimjo Kondi dhe Abdyl Sarja, me akt përfaqësimi.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Shoqëria “REAL X” sh.p.k., përfaqësuar nga avokati Theodhori Sollaku, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtuësishëm me Kushtetutën, i vendimit nr. 00-2012-1593 (269), datë 24.5.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

Pezullimi i ekzekutimit të vendimit nr. 00-2012-1593 (269), datë 24.5.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 16/2, 42, 131/f, 132/1 dhe 134/1/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ); nenet 27 e vijues dhe neni 45 i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes, Altina Xhoxhaj; përfaqësuesin e kërkuarit që kërkoi pranimin e kërkesës; përfaqësuesin e subjektit të interesuar, që kërkoi rrëzimin e kërkesës dhe, pasi shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Në datën 11.4.2007, shoqëria “REAL X” sh.p.k. ka lidhur me shoqërinë “SIGAL UNIQA GROUP AUSTRIA” sh.a. (në vijim shoqëria “SIGAL” sh.a.), kontratën e sigurimit të mallrave në transport, duke u lëshuar polica e sigurimit 10/0101/nr. Serie 001949. Objekt i kontratës së sigurimit ishte sigurimi i mallit Screw Steel, 3000 ton, që transportohej nga Kina (Tianjin Xingang) në Shqipëri (Durrës) me mjetin e transportit anijen M/V “MARIAS IV” me policë ngarkese XGOI.XGO3. Shuma e sigurimit sipas kësaj police, ishte në masën 1.300.000 USD me kushtet “Total Loss Only” dhe vlera e primit të sigurimit ishte caktuar në masën 5.040 USD. Sipas kësaj kontrate, në rast humbjeje ose dëmtimi, vlera e dëmit do t’i paguhej mbajtësit të policës së sigurimit nga kërkuari.

2. Në datën 30.6.2007, rreth orës 19:00, anija që transportonte mallin, është mbytur në ujërat e Indisë së bashku me ngarkesën e siguruar. Shoqëria “REAL X” sh.p.k. ka kërkuar nga ana e shoqërisë “SIGAL” sh.a. përmbushjen e detyrimit kontraktor, por kjo e fundit nuk ka pranuar të përmbushë detyrimin duke pretenduar se shoqëria “REAL X” sh.p.k. nuk ka paguar primin e sigurimit dhe në këto kushte kontrata e sigurimit nuk ka hyrë asnjëherë në fuqi.

3. Shoqëria “REAL X” sh.p.k. i është drejtuar gjykatës për përmbushjen gjyqësive të detyrimit kontraktor sipas kontratës së sigurimit.

4. Me vendimin nr. 8071, datë 29.10.2010, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur: “*Prëzimin e kërkesë padisë së palës paditëse shoqëria “REAL X” sh.p.k., si të pambështetur në ligj e në prova.*”

5. Me vendimin nr. 1461, datë 21.6.2011, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur: “*Lënien në fuqi të vendimit nr. 8071, datë 29.10.2010 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.*” Kundër këtij vendimi ka ushtruar rekurs në Gjykatën e Lartë shoqëria “REAL X” sh.p.k.

6. Me vendimin nr. 00-2012-1593 (269), datë 24.5.2012, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur: “*Ndryshimin e vendimit nr. 8071, datë 29.10.2010 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe të vendimit nr. 1461, datë 21.6.2011 të Gjykatës së Apelit Tiranë, duke detyruar palën e paditur, shoqërinë “SIGAL” sh.a. Tiranë, t’i paguajë paditësit, shoqërisë “REAL X” sh.p.k. Tiranë shumën prej 1.300.000 USD sipas kontratës së sigurimit datë 11.4.2007, si dhe kamatat ligjore deri në ekzekutimin e vendimit.*”

II

7. Kërkuesi, shoqëria “SIGAL” sh.a., i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese me kërkesë për shfuqizimin e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe paraqet këto argumente në mbrojtje të pretendimit për cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor:

7.1. Gjykata e Lartë ka tejkaluar kompetencat dhe kufijtë e shqyrtimit të çështjes. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë e ka bazuar vendimin në fakte e rrethana që nuk rezultojnë nga provat e marra e të vlerësuara nga dy gjykatat e faktit, ka bërë vlerësim të ndryshëm të provave, si dhe i ka keqinterpretuar e keqzbatuar dispozitat ligjore që lidhen me çështjen. Nëpërmjet rivlerësimit të provave të marra gjatë gjykimit në shkallën e parë dhe në gjykatën e apelit kjo gjykatë ka ndryshuar faktet dhe rrethanat e çështjes dhe ka arritur në përfundime të ndryshme nga ato në të cilat kanë arritur gjykatat e faktit.

7.2. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka shkelur parimin e paanësisë, barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, për arsye se ka marrë të mirëqena *a priori* rrethana dhe konkluzione që nuk kanë rezultuar prej gjykimit në gjykatat e faktit e që nuk janë pranuar prej tyre, dhe nuk i ka dhënë mundësi kërkuesit të argumentojë pretendimet e tij, që deduktohen prej provave.

7.3. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka deformuar kuptimin e zakonit si burim i së drejtës duke shkelur parimet e shtetit të së drejtës, ndarjes së pushteteve dhe sigurisë juridike, pasi bën një shtrembërim të hapur të kuptimit, qëllimit dhe përmbajtjes së dispozitave eksplicite të Kodit Civil që rregullojnë kontratën e sigurimit, duke konsideruar “zakon” apo “praktikë tregtare” një të ashtuquajtur praktikë pune në marrëdhëniet kontraktuale dypalëshe mes kërkuesit dhe subjektit të interesuar.

7.4. Është cenuar e drejta për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, pasi vendimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, në një masë të konsiderueshme, është jokoherent, kontradiktor, jologjik dhe i paplotë.

7.5. Në lidhje me kërkesën për pezullim kërkuesi argumenton se vendimi i kundërshtuar është vënë në ekzekutim nëpërmjet procedurave të ekzekutimit të detyrueshëm dhe se kjo i shkakton atij një dëm të konsiderueshëm dhe të vështirë për t’u riparuar më vonë.

8. Subjekti i interesuar, shoqëria “REAL X” sh.p.k., parashtron në argumentet e tij para Gjykatës Kushtetuese:

8.1. Në çështjen konkrete në shqyrtim rezulton, përtej çdo dyshimi, se mes palëve në gjykim ka *de facto* një kontratë sigurimi të mallrave ndaj rreziqeve të transportit, polica nr. 001949, e lëshuar nga shoqëria e sigurimeve “SIGAL” sh.a., fakt ky i pranuar si nga palët ashtu edhe nga gjykatat. Ndërmjet vendimeve gjyqësore nuk ka asnjë kundërshti edhe për sa i përket objektit të kontratës së sigurimit, vlerës së primit të sigurimit dhe faktit se ka ndodhur ngjarja e sigurimit. Aty ku dallojnë si palët, ashtu edhe gjykatat, është lidhur me atë nëse ka hyrë ndonjëherë në fuqi kontrata e sigurimit dhe, rrjedhimisht, nëse ka sjellë pasoja për palët.

8.2 Konkluzioni i ndryshëm në të cilin arriti Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë nuk ka ardhur si pasojë e interpretimit të ndryshëm të fakteve dhe rrethanave të çështjes, por ekskluzivisht si pasojë e interpretimit të ndryshëm të ligjit, në përputhje me kompetencat e tij, duke vlerësuar, në përfundim, të gabuar e të pambështetur në ligj zgjidhjen e dhënë nga gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit.

8.3. Kërkuesi përmend në kërkesë koncepte të tilla si “gjykatë e pavarur dhe e paanshme” apo “barazi e armëve”, por të gjitha këto rrëzohen pasi Gjykata e Lartë nuk ka bërë rivlerësim të fakteve dhe rrethanave apo vlerësim provash të reja.

8.4 Në lidhje me pretendimin për cenimin e parimit të sigurisë juridike, referimi nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë në zakonin, si burim i së drejtës, nuk bie ndesh me parimin e shtetit të së drejtës, ndarjes së pushteteve dhe sigurisë juridike. Gjithsesi, kjo gjykatë i është referuar zakonit tregtar mes palëve, pa i kushtuar

ndonjë rëndësi specifike dhe pesha e këtij referimi në arsyetimin e Gjykatës së Lartë është periferike, sikundër është e qartë se ndryshimi i vendimit të gjykatës së rrethit dhe të apelit ka ardhur për shkak të interpretimit të ndryshëm të dispozitave ligjore që rregullojnë marrëdhënien objekt shqyrtimi.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

9. Gjykata Kushtetuese, paraprakisht, thekson se ajo i vlerëson pretendimet e kërkuarit në vështrim të standardeve kushtetuese që imponon e drejta për një proces të rregullt ligjor dhe, konkretisht, në aspektin e detyrimit të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm për respektimin e këtyre standardeve.

A. Lidhur me pretendimin për pezullimin e ekzekutimit të vendimit nr. 00-2012-1593 (269), datë 24.5.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë

10. Gjykata Kushtetuese (Gjykata), mori në shqyrtim, përpara seancës plenare, kërkesën për pezullimin e zbatimit të vendimit nr. 00-2012-1593 (269), datë 24.5.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë. Në kuptim të nenit 45 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me vendimin e datës 21.11.2012, Mbledhja e Gjyqtarëve vendosi rrëzimin e kërkesës për pezullim, për arsye se nuk ndodhej para kushteve të parashikuara në këtë dispozitë.

11. Në seancë plenare, Gjykata u dha përsëri palëve mundësinë të paraqisnin argumente rreth kësaj kërkeje. Në përfundim të seancës plenare Gjykata, e tërhequr në dhomën e këshillimit, edhe për shkakun se u konstatua se ekzekutimi i vendimit të kundërshtuar është pezulluar tashmë, vendosi përsëri rrëzimin e kërkesës për mungesë të shkaqeve të parashikuara nga neni 45 i ligjit organik të kësaj Gjykate.

B. Lidhur me pretendimin për cenimin e standardit kushtetues të gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj

12. Kërkuari pretendon se Gjykata e Lartë nuk ka respektuar standardin kushtetues të gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj pasi ajo ka tejkaluar kompetencat dhe kufijtë e shqyrtimit të çështjes, duke e bazuar vendimin në fakte e rrethana që nuk rezultojnë nga provat e marra e të vlerësuara nga dy gjykatat e faktit, ka bërë vlerësim të ndryshëm të provave, si dhe i ka keqinterpretuar e keqzbatuar dispozitat ligjore që lidhen me çështjen. Ai pretendon, gjithashtu, se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka marrë të mirëqena *a priori* rrethana dhe konkluzione që nuk kanë rezultuar prej gjykimit në gjykatat e faktit e që nuk janë pranuar prej tyre, si dhe se ka deformuar kuptimin e zakonit, si burim i së drejtës, duke shkelur parimet e shtetit të së drejtës, ndarjes së pushteteve dhe sigurisë juridike.

13. Gjykata ka theksuar se, bazuar në parimin *jura novit curia*, ajo mund të vlerësojë vetë nëse pretendimet e ngritura në kërkesë bien në fushën e veprimit të një dispozite të caktuar, që nuk është parashtruar para saj dhe nuk e konsideron veten të detyruar nga cilësimi që i është bërë fakteve të çështjes nga kërkuari (shih vendimet nr. 27, datë 9.5.2012; nr. 50, datë 9.5.2012; nr. 19, datë 25.4.2013 të Gjykatës Kushtetuese). Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se pretendimet e mësipërme të kërkuarit, edhe pse ato janë paraqitur veçmas prej tij, duhet të trajtohen në këndvështrim të respektimit të parimit të gjykatës së caktuar me ligj.

14. Gjykimi nga një gjykatë e caktuar me ligj, është një nga elementet e procesit të rregullt ligjor, i sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së. Gjykata ka theksuar se termi “gjykatë” karakterizohet, në sensin material, nga funksioni i saj gjyqësor, që ka të bëjë me zgjidhjen e çështjeve që janë në kompetencë të saj, në një proces të zhvilluar mbi një procedurë ligjërishit të përcaktuar dhe në pajtim me shtetin e së drejtës. E drejta e çdo pale për t’u dëgjuar në seancë përpara një gjykate kompetente, kërkon që gjykata të ketë juridiksion për të dëgjuar çështjen dhe që kompetenca t’i jetë dhënë asaj prej ligjit (shih vendimet nr. 31, datë 1.12.2005; nr. 7, datë 9.3.2009; nr. 22, datë 22.7.2009; nr. 16, datë 27.3.2012 të Gjykatës Kushtetuese).

15. Në kuptim të funksionit rishikues të Gjykatës së Lartë, i sanksionuar në nenin 141 të Kushtetutës, Gjykata ka vlerësuar se kompetenca e saj për shqyrtimin e çështjeve nuk bazohet mbi të njëjtat dispozita procedurale të cilave u referohen gjykata e shkallës së parë dhe gjykata e apelit. Në të drejtën procedurale civile kufijtë brenda të cilëve Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë shqyrton çështjet mbi rekursin e ushtruar janë parashikuar në nenet 472 dhe 485 të KPC-së. Sipas nenit 472 të KPC-së, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka në kompetencë të shqyrtojë problemet që kanë të bëjnë me mosrespektimin ose zbatimin e gabuar të ligjit material e procedural, kurse neni 485 i KPC-së i ka dhënë të drejtë Kolegjit Civil apo Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë që, ndër të tjera, të vendosin prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe të lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë, si dhe të ndryshojnë njëkohësisht vendimet e të dy gjykatave më të

ulëta (shih vendimet nr. 31, datë 1.12.2005; nr. 7, datë 9.3.2009 të Gjykatës Kushtetuese).

16. Në ushtrimin e funksionit të saj si gjykatë e ligjit, Gjykata e Lartë mund të vendosë për themelin e çështjes vetëm nëse mosmarrëveshja mund të zgjidhet në bazë të të njëjtave fakte dhe prova të vlerësuara nga gjyqtari i faktit dhe që përbëjnë bazën e vendimit në të cilin është bërë një interpretim i gabuar i ligjit. Kontrolli i saj duhet të fokusohet vetëm në drejtim të ligjshmërisë dhe bazueshmërisë së vendimeve të ankimuara, pra mbi mënyrën e zbatimit të ligjit nga gjykatat më të ulëta. Gjykata e Lartë nuk mund të anashkalojë apo të lërë pa vlerë prova që janë shqyrtuar dhe vlerësuar nga gjykatat e faktit, si dhe nuk mund të pranojë prova të cilat nuk janë administruar në gjykimin në fakt. Gjykata thekson se kusht për dhënien nga Gjykata e Lartë të një vendimi mbi themelin e çështjes, në kuptim të nenit 485 të KPC-së është që jo vetëm të mos nevojitet administrimi i provave të reja, por edhe që provat e administruara të jenë shqyrtuar dhe vlerësuar në mënyrë të mjaftueshme nga gjyqtari i faktit. Në rast se Gjykata e Lartë vlerëson se provat e administruara nuk janë të mjaftueshme për arritjen e një konkluzioni apo se nevojitet kryerja e vlerësimeve të mëtejshme të tyre, ajo nuk mund të marrë kompetencat e gjyqtarit të faktit, por duhet të kthejë çështjen për rishqyrtim me qëllim plotësimin e këtyre të metave të vendimit. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se procesi nuk konsiderohet i parregullt, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, kur Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, mbi të njëjtat prova e fakte të vlerësuara në gjykimet e mëparshme, vendos të prishë vendimet dhe zgjidh vetë çështjen, për shkak të zbatimit të gabuar të ligjit (shih vendimin nr. 7, datë 9.3.2009 të Gjykatës Kushtetuese).

17. Bazuar në konsiderat e mësipërme dhe rrethanat e çështjes konkrete në shqyrtim, Gjykata vëren se në gjykimin e zhvilluar në gjykatën e shkallës së parë dhe atë të apelit, ka rezultuar e provuar se midis palëve në gjykim, shoqëria “SIGAL” sh.a. (siguruesi) dhe shoqëria “REAL X” sh.p.k. (i siguruari), është lidhur një kontratë sigurimi e mallrave në transport dhe, për këtë qëllim, është lëshuar polica e sigurimit e datës 11.4.2007. Po ashtu, ka rezultuar e provuar se siguruesi ka lëshuar faturën tatimore nr. serial 22949535, datë 12.4.2007, në vlerën 5.040 USD, që është vlera e primit të sigurimit, e cila është pranuar nga i siguruari, por pagesa e primit nuk është kryer prej tij. Për pasojë, gjykatat e faktit, në bazë të neneve 1113, 1124 dhe 1125 të Kodit Civil, duke vlerësuar se pagesa e primit është kushti me plotësimin e të cilit lind marrëdhënia e sigurimit dhe fillojnë efektet ligjore të kontratës së sigurimit, kanë vlerësuar se mospagimi i primit passjell edhe pushimin e kontratës duke e zhveshur siguruesin nga pëmbushja e detyrimit. Po ashtu, pavarësisht se kontrata e sigurimit nuk ka prodhuar efekte, gjykatat e faktit kanë pranuar edhe se ka pasur shkelje të kushteve të sigurimit të përcaktuara në kontratë/policë, çka përsëri e çliron siguruesin nga detyrimi për dëmshpërblim.

18. Në ndryshim nga sa kanë arsyetuar gjykatat e faktit, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka arritur në përfundimin se gjykatat kanë keqinterpretuar dispozitat e Kodit Civil, pasi përcaktimet e neneve 1124 dhe 1125 vlejnë si rregullime të përgjithshme për kontratat e sigurimit të pasurisë, kurse në rastin konkret gjejnë zbatim nenet 1147-1149, që rregullojnë kontratat e sigurimit të mallrave kundër rreziqeve gjatë transportit. Në kuptim të këtyre dispozitave hyrja në fuqi e kontratës lidhet me çastin e dorëzimit të mallit transportuesit, pra ajo ka hyrë në fuqi në datën kur malli (Screw Steel, 3000 ton) i është dorëzuar transportuesit së bashku me dokumentacionin shoqërues dhe ka mbuluar sigurimin e këtij malli, jo për ndonjë periudhë kohe (afat) të përcaktuar, por deri në momentin kur ky mall do t'i dorëzohej pritësit, palës paditëse të këtij gjykimi (i siguruari). Në përfundim të arsyetimit të mësipërm, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka arritur në përfundimin se kontrata e sigurimit, polica e sigurimit e datës 11.4.2007, ka qenë e vlefshme dhe se siguruesi ka detyrimin t'i paguajë të siguruarit shpërblimin e sigurimit, brenda kufijve të shumës që është parashikuar në kontratë.

19. Gjykata vëren se gjykatat e faktit kanë arritur në përfundimin se edhe pse i siguruari, shoqëria “REAL X” sh.p.k., ka pretenduar se ka paguar primin pas ndodhjes së ngjarjes, ky pretendim ka ngelur i paprovuar dhe se primi nuk është paguar asnjëherë, duke mos u plotësuar kështu detyrimi i vetëm i të siguruarit, i cili është dhe kushti kryesor për lidhjen e kontratës së sigurimit. Në kundërshtim me këto përfundime, të bazuara mbi provat e administruara në gjykim, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në rrethanat e çështjes (paragrafi 5.1 i vendimit) shprehet se “nga i padituri fillimisht është pranuar ekzistenca e kontratës dhe për këtë arsye, në ditët e mëvonshme paditësi ka paguar edhe primin e sigurimit, pagesë e cila është bërë në datën 2.7.2007 pranë “First Investment Bank” në Tiranë. Më pas pala e paditur, shoqëria “SIGAL” sh.a., nuk ka pranuar të pëmbushë detyrimin që rrjedh nga kontrata e sigurimit, polica e sigurimit”. Nga vijueshmëria logjike e arsyetimit të vendimit, rezulton se bazuar mbi këtë provë, e cila nuk është administruar në gjykimin e faktit dhe nuk i është nënshtruar shqyrtimit gjyqësor, Kolegji Civil ka arritur në një konkluzion të ndryshëm nga gjykatat e faktit, pra se kontrata e sigurimit ka hyrë në fuqi dhe, për rrjedhojë, siguruesi nuk përjashtohet nga përgjegjësia për të mbuluar apo për të paguar shumën e sigurimit, sipas policës së sigurimit

10/0101 nr. serie 001949, datë 11.4.2007.

20. Gjykata vëren, gjithashtu, se në gjykimin e faktit shoqëria “SIGAL” sh.a., në respektim të parimit të disponibilitetit të palëve në gjykim, ka paraqitur prova për shkeljen e kushteve të kontratës, që lidhen me kryerjen, me veprime apo mosveprime, të shkeljeve ligjore nga ana e të siguruarit, pronarit të anijes, kapitenit të anijes, operatorit përgjegjës dhe menaxherit, përfaqësuesit të klasit (shoqëria klasifikuese - regjistri detar), përfaqësuesit të flamurit etj. Pas shqyrtimit dhe vlerësimit të këtyre provave, gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit kanë arritur në përfundimin se anija është mbytur për faj të transportuesit të mallit dhe nga i siguruari nuk janë zbatuar kushtet e kontratës së sigurimit për njoftimin në kohë dhe minimizimin e humbjeve, çka e çliron siguruesin nga dëmshpërblimi. Po ashtu, ato kanë theksuar se kontrata e sigurimit mbulonte vetëm humbjen totale të mallit (*total loss only*) dhe se siguruari ka detyrimin të paguajë vetëm kur malli ka humbur tërësisht dhe s’ka asnjë mundësi për rikuperimin e tij. Në gjykim ka rezultuar e provuar se anija është mbytur 2 milje larg hyrjes së portit, në thellësinë 14 m, dhe ka qenë mundësia që malli të rikuperohej, çka rezulton se është bërë nga pronari i anijes. Në kundërshtim me këto konkluzione të arritura nga gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit, Gjykata e Lartë, pasi ka arritur në konkluzionin se kontrata e sigurimit mes palëve është e vlefshme, është shprehur se gjatë gjykimit nuk ka rezultuar e provuar ndonjë rrethanë për të cilën siguruari mund të shkarkohet nga pagesa e shpërblimit të sigurimit (paragrafi 33 i vendimit të Kolegjit Civil) dhe se parashtrimi i bërë nga gjykata e shkallës së parë në lidhje me avarinë e anijes transportuese, fajësinë apo pafajësinë e kapitenit të anijes etj. nuk janë objekt i këtij gjykimi (paragrafi 35 i vendimit të Kolegjit Civil). Në kushtet kur Gjykata e Lartë arriti në konkluzionin se kontrata e sigurimit mes palëve kishte hyrë në fuqi dhe se ishte e vlefshme, ajo duhej që të argumentonte se pse në rastin konkret nuk gjenin zbatim dispozitat ligjore që shkarkojnë siguruesin nga përgjegjësia për pagesën e dëmit dhe nuk mund të anashkalonte përfundimet mbi provat dhe rrethanat e ngjarjes, të arritura nga gjykatat e faktit.

21. Në procesin gjyqësor shoqëria “REAL X” sh.p.k. ka pretenduar se me marrëveshje verbale ndërmjet palëve është rënë dakord që primi i sigurimit të paguhet në një kohë të mëvonshme. Po ashtu, ai ka pretenduar se midis shoqërisë “SIGAL” sh.a. dhe shoqërisë “SHEGA TRANS” sh.a., e cila ka rekomanduar që i siguruari të sigurohej pranë siguruesit, ka qenë praktikë (zakon tregtar) që pagimi i primeve të bëhej në një moment të mëvonshëm, në mënyrë kumulative dhe periodike, dhe momenti i hyrjes në fuqi të policës, sipas kësaj praktike, nuk ka qenë asnjëherë i lidhur me pagimin e primit. Në lidhje me këto pretendime, gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit kanë arsyetuar se siguruari nuk e ka pranuar në gjykim ekzistencën e një marrëveshjeje verbale mes palëve dhe, për më tepër, ajo nuk mund të pranohet, pasi nuk mund të konceptohet vlefshmëria e kontratës së sigurimit pa u paguar primi i sigurimit. Lidhur me pretendimin për ekzistencën e praktikës (zakonit tregtar) ato kanë vlerësuar se një praktikë e tillë, marrëveshje a zakon tregtar, bie në kundërshtim me nenin 1126 të Kodit Civil dhe, për rrjedhojë, një marrëveshje në kundërshtim me ligjin nuk mund të mbrohet nga ai vetë. Edhe në lidhje me këto përfundime të gjykatave më të ulëta, Gjykata e Lartë, në kundërshtim me provat e administruara në gjykim, ka arsyetuar se referuar komunikimeve midis palëve ndërgjyqëse, ka rezultuar se siguruari ka qenë dakord për fillimin e pagimit të dëmit për shkak të ndodhjes së ngjarjes së sigurimit, por më pas është tërhequr nga ky qëndrim. Lidhur me zakonet tregtar, Gjykata e Lartë ka vlerësuar se në çështjen në shqyrtim plotësohen kushtet për t’u marrë në konsideratë, me të gjitha pasojat, kjo praktikë tregtare, pasi mes palëve janë zhvilluar praktika të njëjlojta, sistematike dhe të qëndrueshme në lidhje me pagesat e primeve në një kohë të dytë, në mënyrë kumulative.

22. Siç u theksua edhe më sipër, vlerësimi që kryen Gjykata e Lartë, në kuptim të neneve 472 dhe 485 të KPC-së, lidhet me çështjet që kanë të bëjnë me mosrespektimin e ligjit ose zbatimin e gabuar të ligjit material e procedural, ndaj provave të administruara në gjykimin e faktit dhe që i janë nënshtruar debatit gjyqësor. Individualizimi i provave, të cilat përbëjnë burimin e bindjes së gjyqtarit, dhe administrimi i tyre janë çështje që i përkasin gjykimit të faktit dhe, si të tilla, ndajnë juridiksionin e atyre gjykatave nga ai i Gjykatës së Lartë si gjykatë e ligjit. Gjykata e Lartë jo vetëm nuk ka kompetencën të administrojë prova të reja, por as nuk mund të anashkalojë ekzistencën e fakteve dhe rrethanave që janë vërtetuar në gjykimin e faktit, t’i ndryshojë ato, apo të arrijë në konkluzione për faktet e çështjes që bien në kundërshtim me përfundimet e gjykatave më të ulëta. Në rastin konkret, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, jo vetëm ka administruar një provë të re (vërtetimi bankar) por, në mënyrë të përsëritur, e ka mbështetur vendimin e tij në fakte e rrethana, të cilat nuk janë pranuar si të vërteta nga gjykatat e faktit dhe ka anashkaluar konkluzionet e këtyre gjykatave mbi provat e administruara në gjykim. Në këtë mënyrë, Gjykata e Lartë ka tejkaluar kompetencat e saj ligjore, duke cenuar parimin e gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj, si element i të drejtës për një proces të rregullt ligjor.

23. Gjykata, në jurisprudencën e saj, ka përcaktuar disa standarde kushtetuese, të cilat janë të lidhura nga pikëpamja organike dhe funksionale me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë që cenimi i njërit standard ndikon në mënyrë të pashmangshme në cenimin e të tjerave (*shih vendimet nr. 34 datë 3.10.2007; nr. 34, datë 25.7.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, e drejta për t'u gjykuar përpara një gjykate kompetente, të pavarur e të caktuar me ligj, kërkon edhe që gjykata t'i krijojë secilës palë të njëjtat mundësi për të paraqitur prova dhe argumente në mbrojtje të interesave vetjake, në raport me palën kundërshtare. Parimi i barazisë së armëve nënkupton se çdokush që është palë në proces duhet të ketë mundësi të barabarta që të paraqesë çështjen e tij dhe se asnjë palë nuk duhet të gëzojë avantazh të konsiderueshëm ndaj palës tjetër por duhet të përcaktohet një ekuilibër i drejtë mes palëve. Nëse nuk do të ekzistonte barazia e armëve në gjykimin civil, atëherë argumentet e njëres palë do të prevalonin mbi argumentet e palës së cenuar dhe, për rrjedhojë, e drejta për të marrë pjesë në gjykim do të zhvishej nga funksioni i saj kushtetues, për të garantuar një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 23, datë 8.6.2007; nr. 34, datë 25.7.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Gjykata vlerëson se Gjykata e Lartë, duke e zgjidhur çështjen mbi bazën e provave dhe fakteve që nuk janë administruar dhe provuar në një gjykim të barabartë dhe në zbatim të parimit të kontradiktoritetit, si dhe duke bërë një rivlerësim të provave, në një kohë kur kërkuesi jo vetëm nuk kishte të drejtë të diskutonte për to në Gjykatën e Lartë, por dhe nuk ishte i përgatitur për të paraqitur argumentet e veta lidhur me faktet e çështjes, e ka vënë atë në një pozitë të diferencuar në raport me palën tjetër, duke e cenuar në të drejtën e tij për të qenë i barabartë në një gjykim të drejtë dhe të pavarur.

25. Si përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit për cenimin, nga ana e Gjykatës së Lartë, të parimit të gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj është i bazuar.

C. Lidhur me pretendimin për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor

26. Kërkuesi pretendon, gjithashtu, se është cenuar në të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, pasi vendimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, në një masë të konsiderueshme, është jokohorent, kontradiktor, jologjik dhe i paplotë.

27. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar domosdoshmërinë e arsyetimit të vendimeve gjyqësore, si një garanci për procesin ligjor. Vendimi gjyqësor, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Ato duhet të jenë në shërbim dhe funksion të njëra-tjetrës. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat e mendimit të drejtë. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërthënie ose kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë, gjithashtu, të mjaftueshme për të mbështetur dhe pranuar pjesën urdhëruese. Përfundimet e pjesës arsyetuese duhet të bazohen jo vetëm në aktet ligjore, por edhe në parimet dhe rregullat që karakterizojnë mendimin e shëndoshë e logjik (*shih vendimet nr. 33, datë 8.12.2005; nr. 8, datë 16.3.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Vendimet gjyqësore duhet të përmbajnë bazën ligjore mbi të cilën bazohet zgjidhja e mosmarrëveshjes, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Vendimi mund të kontrollohet nga një gjykatë më e lartë sipas procedurave përkatëse dhe që kjo të jetë e mundur, duhet bërë arsyetimi i vendimit, në të cilin gjyqtari tregon me qartësi faktet dhe ligjin e zbatueshëm, të cilat e kanë çuar në bërjen e një zgjedhjeje ndërmjet disa mundësive. Pra, gjyqtari duhet të shpjegojë arsyet e vendimeve të tij, duke iu referuar fakteve për të cilat është zhvilluar procesi, ligjeve të zbatueshme dhe kërkesave të ndryshme të palëve (*shih vendimin nr. 11, datë 2.4.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

29. Në këndvështrim të standardeve të mësipërme, Gjykata vlerëson se në rastin konkret nuk rezulton që vendimi i kundërshtuar të jetë jologjik, të ketë kundërthënie, të mos ketë referencë në ligjin e zbatueshëm dhe të mos respektojë elementet e përmendura më sipër. Për rrjedhojë, ky pretendim i kërkuesit është i pabazuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për

organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,¹

VENDOSI:

- Shfuqizimin, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, të vendimit nr. 00-2012-1593 (269), datë 24.5.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Xhezair Zaganjori, Vladimir Kristo, Admir Thanza, Sokol Berberi, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatmir Hoxha

¹ Gjyqtari S. Berberi votoi pro pranimit të kërkesës edhe për pretendimin për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit të Gjykatës së Lartë.